

WANITA DAN KEHAKIMAN ISLAM DI MALAYSIA: SATU SOROTAN

RAMIZAH WAN MUHAMMAD

ramizah@iium.edu.my

ABSTRAK

Kertas kerja ini bertujuan untuk membincangkan tentang perkembangan sejarah penglibatan wanita di Malaysia dalam bidang kehakiman. Bidang kehakiman bukan hanya tertakluk kepada hakim sahaja tetapi termasuk juga menjadi peguam Syarie, Pegawai Sulh dan Ketua Pendaftar. Antara isu-isu yang akan diketengahkan ialah mengenai kelayakan utama untuk menjadi seorang hakim dan peguam syarie. Isu kelayakan juga berkait rapat dengan budaya, uruf dan juga penerimaan masyarakat terhadap sesuatu yang baru. Selain dari itu, kertas kerja ini juga akan menyorot sejarah perkembangan penglibatan wanita di dalam bidang kehakiman di Malaysia. Sejauh mana penglibatan wanita hari ini mampu untuk menegakkan keadilan di dalam sistem kehakiman Islam di Malaysia. Pada masa yang sama, penulis juga akan menemubual hakim-hakim wanita di mahkamah syariah untuk mendapatkan input ataupun maklumat tentang kemampuan wanita untuk memperkasakan sistem kehakiman Islam seterusnya melestarikan mahkamah syariah sebagai satu institusi keadilan berasaskan syariah.

PENGENALAN

Pelantikan hakim-hakim wanita ke Mahkamah Rayuan serta Mahkamah Persekutuan membuka lembaran baru dalam dunia perundangan dan kehakiman di Malaysia di mana pelantikan tiga hakim wanita ke Mahkamah Rayuan iaitu Datuk Suraya Othman, Datuk Yeoh Wee Siam dan Datuk Rhodzariah Bujang mencipta sejarah yang tersendiri kerana buat pertama kalinya terdapat lebih ramai hakim wanita berbanding lelaki¹. Perlantikan Datuk Aliazatul Khair Osman Khairuddin ke Mahkamah Persekutuan² pula telah menambah bilangan hakim wanita sediada. Perkembangan ini sememangnya satu perkembangan positif yang membuktikan bahawa wanita juga mampu untuk menggalas tugas menduduki kerusi hakim di mahkamah tertinggi negara.

---

¹<http://www.utusan.com.my/rencana/utama/merit-hakim-wanita-1.532231>

²<http://www.thestar.com.my/news/nation/2017/09/25/four-women-elevated-top-echelon-of-judiciary/>

Keupayaan wanita dalam menjawat jawatan sebagai hakim adalah perkara yang tidak boleh disangkal. Pelantikan Tan Sri Siti Norma Yaakob sebagai Hakim Besar Malaya wanita yang pertama³ adalah bukti bahawa sebagaimana rakan sejawat lelaki mereka, hakim-hakim wanita juga mampu dan berupaya untuk menjalankan tanggungjawab mereka dalam membuat keputusan yang adil dan saksama. Contoh-contoh kejayaan para hakim wanita di atas sememangnya boleh dibanggakan. Walau bagaimanapun perkara yang sama tidak boleh dikatakan mengenai nasib dan kedudukan rakan mereka di mahkamah syariah.

PELANTIKAN HAKIM WANITA DI MAHKAMAH SYARIAH

Sistem kehakiman di Malaysia merupakan sistem selari yang memberi kuasa kepada dua sistem mahkamah iaitu Mahkamah Sivil dan mahkamah Syariah. Pembahagian kuasa ini sekaligus membezakan di antara pelantikan hakim di mahkamah sivil dan juga di mahkamah syariah. Oleh itu walaupun hakim-hakim wanita sedang menikmati pelbagai pengiktirafan di bawah sistem itu, hal yang sama tidak boleh dikatakan tentang rakan-rakan mereka di bawah sistem kehakiman syariah di mana mereka perlu menunggu sehingga 2017 untuk hakim wanita pertama dilantik ke mahkamah tertinggi di bawah sistem kehakiman Syariah di Malaysia iaitu Mahkamah Rayuan Syariah. Pelantikan Prof Dr Zaleha Kamaruddin sebagai Hakim Mahkamah Rayuan Syariah negeri Terengganu merupakan pelantikan pertama seumpamanya di Malaysia⁴. Ini sudah tentu jauh berbeza jika dibandingkan dengan pelantikan Tan Sri Siti Noorma Yaakob sebagai Hakim Besar Malaya pada 2005⁵.

HAK KESAMARATAAN MENURUT PERLEMBAGAAN PERSEKUTUAN

---

³http://ww1.utusan.com.my/utusan/Dalam_Negeri/20121203/dn_14/Menghargai-wanita

⁴<https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2017/10/338014/rektor-uam-dilantik-hakim-mahkamah-rayuan-syariah>

⁵<http://web10.bernama.com/finance/news.php?id=322603>

Perlembagaan Persekutuan menggariskan bahawa seseorang yang ingin dilantik sebagai hakim haruslah merupakan seorang warganegara dan juga mempunyai pengalaman berkhidmat di dalam bidang perundangan tidak kurang dari 10 tahun⁶. Berdasarkan peruntukan ini, jelas bahawa jantina seseorang yang ingin dilantik sebagai hakim di bawah sistem kehakiman sivil tidak dijadikan pertimbangan dan mana-mana warganegara yang menepati syarat tersebut boleh dilantik tanpa mengira jantina. Perkara ini adalah bertepatan dengan kehendak dan semangat Perlembagaan Persekutuan yang memperuntukkan kesamarataan sebagai salah satu kebebasan asasi (fundamental liberties). Perkara 8 (2) menyatakan bahawa:

Kecuali sebagaimana yang dibenarkan dengan nyata oleh Perlembagaan ini tidak boleh ada diskriminasi terhadap warganegara semata-mata atas alasan agama, ras, keturunan, tempat lahir atau jantina dalam mana-mana undang-undang atau dalam pelantikan kepada apa-apa jawatan atau pekerjaan di bawah sesuatu pihak berkuasa awam atau dalam pentadbiran mana-mana undang-undang yang berhubungan dengan pemerolehan, pemegangan atau pelupusan harta atau berhubungan dengan penubuhan atau penjalanan apa-apa pertukangan, perniagaan, profesion, kerjaya atau pekerjaan.

Peruntukan ini jelas memberikan hak kepada setiap warganegara untuk menikmati peluang yang sama dan tidak boleh didiskriminasikan atas pelbagai alasan termasuklah jantina. Dan sebagaimana maklum, sebarang undang-undang atau peraturan yang bercanggah dengan peruntukan Perlembagaan Persekutuan boleh diisytiharkan sebagai terbatal kerana

---

⁶Perkara 123

bercanggah dengannya⁷. Ini termasuklah Akta atau Enakmen Negeri yang mentadbir urusan berkaitan badan kehakiman Syariah di setiap Negeri dan Wilayah Persekutuan.

KEDUDUKAN HAKIM SYARIE WANITA DI MALAYSIA

Walaupun hakim-hakim wanita di bawah sistem kehakiman Syariah masih tidak mendapat pengiktirafan yang sewajarnya, adalah penting untuk disedari bahawa kekurangan pengiktirafan ini bukanlah berpunca daripada undang-undang kerana syarat-syarat bagi pelantikan hakim tidak menjadikan jantina sebagai salah satu keutamaan. Sebagai contoh, Akta Pentadbiran Undang-Undang Islam (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1993 memperuntukkan syarat-syarat bagi pelantikan hakim dan tiada satupun jawatan yang berkaitan yang mewajibkan penjawatnya terdiri dari lelaki sahaja. Lebih menarik, jawatan Ketua Hakim Syarie juga tidak diwajibkan kepada lelaki sahaja tetapi dibiarkan terbuka berdasarkan kelayakan dan kearifan mengenai hukum-hakam agama⁸. Begitu juga menurut Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Selangor) 2003 yang tidak menjadikan jantina sebagai salah satu kriteria bagi pelantikan hakim termasuklah bagi jawatan Ketua Hakim Syarie⁹.

PERBAHASAN SYARAK

---

⁷Perkara 4 (1)

⁸Seksyen 41, Akta Pentadbiran Undang-Undang Islam (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1993

⁹Seksyen 56 (2), Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Selangor) 2003

Dari segi hukum Syarak, pelantikan wanita sebagai hakim mahkamah Syariah adalah hal yang diperbahaskan dengan pelbagai pandangan samada yang menyokong mahupun yang menentang. Memandangkan tiada dalil atau nas yang qat'ie melarang pelantikan hakim wanita, ulamak berbeza pandangan mengenai keharusannya dan pandangan mereka adalah berdasarkan kepada pentafsiran terhadap dalil dan nas.

Pandangan Pertama

Pandangan yang menghalang pelantikan wanita sebagai hakim terdiri daripada majoriti ulamak termasuklah 3 mazhab utama iaitu Shafie¹⁰, Hanbali¹¹ dan juga Maliki¹². Pandangan ini didasarkan kepada dalil al-Quran yang menyebut bahawa:

*Kaum lelaki itu adalah pemimpin dan pengawal yang bertanggungjawab terhadap kaum perempuan, oleh kerana Allah telah melebihkan orang-orang lelaki (dengan beberapa keistimewaan) atas orang-orang perempuan, dan juga kerana orang-orang lelaki telah membelanjakan (memberi nafkah) sebahagian dari harta mereka.*¹³

Dan juga hadis yang menyatakan bahawa:

---

¹⁰Abu Ishaq al-Syirazi (1976), Al-Muhazzab, Jld. 2, Matba'ah al-Babi al-Halabi wa Auladihi, hlm. 107 dan lihat juga Ahmad Ibn Hajar al-Haithami (1315H), Tuhfah al-Minhaj Syarh al-Minhaj, dicetak bersama Hamisy al-Allamatain; al-Syarwani wa al-Ibadi, Jld. 1, Mesir, muka surat 106.

¹¹Ibn. Qudamah (1970), Al-Mughni, Jld. 11, Maktabah al-Qahirah, hlm. 208 dan al-Bahuti (1982), Kasysyaf al-Qina' 'an Matn al-Iqna', Jld. 4, Dar al-Fikr, Beirut, muka surat 368.

¹²Ibn farhun al-Maliki (1986), Tabsirah al-Hukkam fi Usul al-Aqdiah wa Manahij al-Ahkam, Jld. 1, Maktabah al-Kulliyat al-Azhariyyah, hlm. 24 dan lihat juga al-Dasuqi (t.t), Hasyiah al-Dasuqi 'an al-Syarh al-Kabir, Jld. 4, Matba'ah Isa al-Halabi, Mesir, muka surat 126.

¹³Al-Quran, Surah An-Nisa' ayat 34

Dari Abu Bakrah radhiyallahu ‘anhu, telah berkata Nabi Shallallahu ‘alaihi wa sallam: “Tidak akan beruntung suatu kaum (bangsa) manakala menyerahkan urusan (kepemimpinan) nya kepada seorang wanita.”¹⁴

Menurut Imam al-Mawardi, lelaki diberi kelebihan dan keutamaan kerana lelaki mempunyai kelebihan dari sudut akal dan juga kekuatan fizikal¹⁵.

Pandangan Kedua

Walau bagaimanapun, terdapat juga pandangan yang tidak menghalang pelantikan wanita sebagai hakim. Sebagai contoh, pandangan di kalangan Mazhab Hanafi menyatakan bahawa pelantikan wanita adalah harus melainkan untuk kes yang melibatkan Hudud&Qisas. Secara ringkasnya hakim haruslah dilantik di kalangan mereka yang mempunyai deria yang sempurna untuk memastikan kepentingan undang-undang dan prosedur berjaya dicapai dan terdapat juga pandangan yang meletakkan kelayakan seorang hakim sebagai sama seperti kelayakan seorang saksi. Dan menjadi lelaki bukanlah satu syarat bagi pelantikan hakim¹⁶. Ibn Hazm berpadandangan bahawa selagi mana seseorang wanita itu berkelayakan, maka tiada halangan di dalam hokum Syarak sekiranya mereka ingin dilantik sebagai hakim¹⁷.

Pandangan ini disokong dengan dalil dari al-Quran yang menyatakan bahawa:

---

¹⁴ Hadis ini dikeluarkan oleh Al-Imam Ahmad rahimahullahu dalam Musnad-nya no. 19507, 19547, 19556, 19573, 19603, 19612

¹⁵ Ramizah wan Muhammad, DBP, 2007, Kuala Lumpur.p.125

¹⁶ Ramizah Wan Muhammad, “Pelantikan Hakim wanita di Mahkamah Syariah”, Pentadbiran Undang-Undang Islam di Malaysia, ed. Mahamad arifin, 2007, DBP Kuala Lumpur, p.126

¹⁷ Appointment of Female Judges in Islamic Countries[2010] 3 MLJ i

*Dan orang-orang yang beriman, lelaki dan perempuan, setengahnya menjadi penolong bagi setengahnya yang lain;*¹⁸

Berdasarkan kedua-dua pandangan di atas, jelas bahawa tiada dalil yang secara jelas dan nyata melarang wanita dilantik sebagai hakim. Bahkan al-Quran juga menganjurkan manusia, tanpa mengira lelaki mahupun wanita untuk menyerahkan amanah kepada mereka yang layak dan memutuskan sesuatu perkara dengan adil:

*Sesungguhnya Allah menyuruh kamu supaya menyerahkan segala jenis amanah kepada ahlinya (yang berhak menerimanya), dan apabila kamu menjalankan hukum di antara manusia, (Allah menyuruh) kamu menghukum dengan adil. Sesungguhnya Allah dengan (suruhanNya) itu memberi pengajaran yang sebaik-baiknya kepada kamu. Sesungguhnya Allah sentiasa Mendengar, lagi sentiasa Melihat.*¹⁹

FATWA-FATWA NEGERI BERKENAAN PELANTIKAN HAKIM SYARIAH WANITA

Di Malaysia, bidang kuasa berkaitan perundangan Syariah adalah terletak di bawah kuasa negeri-negeri termasuk dalam menentukan pelantikan hakim Syariah. Perlembagaan Persekutuan menyatakan bahawa kuasa negeri dalam hal ini termasuklah:

---

¹⁸Al-Quran, Surah At-Taubah ayat 71

¹⁹Al-Quran, Surah An-Nisaa' ayat 58

... keanggotaan, susunan dan tatacara mahkamah Syariah, yang hendaklah mempunyai bidang kuasa hanya ke atas orang yang menganut agama Islam dan hanya berkenaan dengan mana-mana perkara yang termasuk dalam perenggan ini²⁰

Memandangkan kuasa ini tertakluk kepada negeri-negeri, maka terdapat fatwa-fatwa yang dikeluarkan oleh majlis-majlis fatwa di setiap negeri berkenaan pelantikan hakim wanita.

Muzakarah Jawatankuasa Fatwa Majlis Kebangsaan

Muzakarah Jawatankuasa Fatwa Majlis Kebangsaan Bagi Hal Ehwal Agama Islam Malaysia ke-73 yang bersidang pada 4 hingga 6 April 2006 telah memutuskan bahawa pelantikan wanita sebagai hakim mahkamah Syariah adalah harus bagi perkara-perkara yang tidak melibatkan Hudud&Qisas.

Jawatankuasa Fatwa Negeri Selangor

Mesyuarat Jawatankuasa Fatwa Negeri Selangor pada 26 dan 27 Jun 2006 menyatakan bahawa hakim wanita boleh dilantik tetapi hanya untuk perkara yang tidak melibatkan Hudud dan Qisas²¹.

Jawatankuasa Perunding Hukum Syarak Negeri Pahang

Jawatankuasa Perunding Hukum Syarak Negeri Pahang juga mengharuskan pelantikan hakim wanita dengan menukikan pandangan dari Al-Tabari yang menyatakan bahawa hujah yang

---

²⁰Senarai Negeri - Senarai II, Perlembagaan Persekutuan

²¹<https://www.bharian.com.my/node/126134>

disandarkan pada ayat 34 surah An-Nisa adalah tidak tepat dan kepimpinan yang dinyatakan di dalam ayat berkenaan hanyalah merujuk kepada urusan kekeluargaan dan tidak termasuk dalam soal lain seperti urusan kehakiman²². Walau bagaimanapun fatwa ini menghadkan pelantikan hakim untuk mal sahaja.

Mesyuarat Jemaah Ulama' Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan

Mesyuarat Jemaah Ulama' Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan yang bersidang pada 30 April 2008 juga mengharuskan pelantikan hakim wanita kecuali bagi kes yang melibatkan kesalahan Hudud dan Qisas²³.

Fatwa Negeri Sarawak

Negeri Sarawak, sekalipun mengambil maklum serta menghormati pandangan Mazhab Shafie, juga mengharuskan pelantikan hakim wanita kecuali bagi kes yang melibatkan kesalahan Hudud dan Qisas.²⁴

Jawatankuasa Fatwa Negeri Kedah

Jawatankuasa Fatwa Negeri Kedah yang bermesyuarat pada 26 September 2010 turut mengharuskan pelantikan hakim wanita dengan berpandu kepada pandangan dari Dr.

---

²²Mesyuarat Jawatankuasa Perunding Hukum Syarak Negeri Pahang Kali Ke-7/2012, pada 9 Oktober 2012

²³<http://piswi.islam.gov.my/index.php/himpunan-fatwa/30-himpunan-fatwa/sosial/47-hukum-perlantikan-hakim-syarie-wanita>

²⁴<http://piswi.islam.gov.my/index.php/himpunan-fatwa/30-himpunan-fatwa/sosial/43-hukum-pelantikan-hakim-syarie>

Muhammmad Said Ramadhan Al Buthy dan Dr Yusof Al Qaradhawi. Walau bagaimanapun pelantikan ini dihadkan kepada hal selain Hudud&Qisas.²⁵

Fatwa Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur

Fatwa dari Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur juga turut mengharuskan pelantikan hakim wanita namun juga dihadkan kepada hal selain Hudud&Qisas. Fatwa ini juga telah diwartakan pada 25 Januari 2007 menjadikannya sebagai salah satu dari fatwa berkenaan pelantikan hakim wanita yang diwartakan.²⁶

Fatwa Negeri Pulau Pinang

Negeri Pulau Pinang walau bagaimanapun berpegang kepada pandangan Mazhab Shafie yang melarang pelantikan hakim wanita.²⁷

KEDUDUKAN KESALAHAN JENAYAH SYARIAH DI MALAYSIA

Berdasarkan fatwa-fatwa yang dinukilkan di atas, adalah jelas bahawa majoriti negeri-negeri berpandangan bahawa pelantikan hakim wanita adalah harus dengan menghadkan bidang kuasa mereka hanya kepada hal selain Hudud&Qisas.

---

²⁵<http://piswi.islam.gov.my/index.php/himpunan-fatwa/30-himpunan-fatwa/sosial/42-pelantikan-hakim-syarie-wanita>

²⁶<http://piswi.islam.gov.my/index.php/himpunan-fatwa/30-himpunan-fatwa/sosial/40-hukum-melantik-wanita-sebagai-hakim-syarie>

²⁷<http://piswi.islam.gov.my/index.php/himpunan-fatwa/30-himpunan-fatwa/sosial/58-wanita-sebagai-hakim>

Adalah penting untuk difahami bahawa kuasa Mahkamah Syariah di negara kita adalah terbatas pada hukuman ta'zir sahaja. Walaupun Akta serta Enakmen-enakmen kesalahan jenayah Syariah di setiap negeri memperuntukkan kesalahan bagi jenayah Hudud, akan tetapi hukumannya adalah tidak menepati syarat hukuman bagi kesalahan Hudud sebagaimana yang dinyatakan di dalam Hadis serta al-Quran. Maka kesalahan-kesalahan jenayah yang dibicarakan di Mahkamah-mahkamah Syariah di dalam negara kita adalah kesalahan-kesalahan ta'zir semata-mata kerana hukumannya adalah berdasarkan apa yang ditetapkan oleh pemerintah. Akta Mahkamah Syariah (Bidang Kuasa Jenayah) 1965 menyatakan dengan jelas bahawa setiap kesalahan jenayah syariah hanya boleh dihukum dengan:

Dengan syarat bahawa bidang kuasa sedemikian tidaklah boleh dijalankan berkenaan dengan apa-apa kesalahan yang boleh dihukum penjara selama tempoh melebihi tiga tahun atau denda melebihi lima ribu ringgit atau sebatan melebihi enam kali atau apa-apa gabungan hukuman-hukuman tersebut.

Kewujudan peruntukan ini secara tidak langsung menjadikan kesalahan yang terkandung di dalam Akta serta Enakmen-enakmen kesalahan jenayah syariah sebagai kesalahan ta'zir. Kesalahan ta'zir, tidak sebagaimana Hudud, tidak perlu kepada tahap pembuktian serta keperluan bilangan saksi yang tertentu.

Sebagai contoh, walaupun zina merupakan satu kesalahan di bawah Akta Kesalahan Jenayah Syariah 1997, hukuman yang diperuntukkan untuk kesalahan ini hanyalah sekadar:

... denda tidak melebihi lima ribu ringgit atau dipenjarakan selama tempoh tidak melebihi tiga tahun atau disebat tidak melebihi enam sebatan atau dihukum dengan mana-mana kombinasi hukuman itu²⁸.

Ta'zir, sebagai cabang perundang jenayah Islam yang berperanan mengisi jurang di antara Hudud dan Qisas, adalah fleksibel dan tidak teralu ketat. Sebagaimana maklum, Hudud serta Qisas tidak meliputi semua jenis kesalahan jenayah dan hanya melibatkan beberapa jenis kesalahan sahaja. Memandangkan Ta'zir wujud bagi mengisi jurang tersebut, kuasa untuk menentukan apakah kesalahan serta hukumannya adalah diberikan kepada pemerintah mengikut kesesuaian setempat.

Perkara ini menjadikan proses pembuktian dan penyelesaian kes melibatkan kesalahan ta'zir sebagai terbuka kepada kaedah baru yang mungkin ditolak di dalam kes Hudud. Sebagai contoh, sekiranya pembuktian bagi kesalahan Zina di bawah Hudud memerlukan keterangan nyata (shahadah) dari empat orang saksi yang adil yang melihat dengan jelas perbuatan tersebut, ianya tidak akan terpakai sekiranya diadili di bawah ta'zir. Pembuktian bagi kesalahan Ta'zir tidak perlu mengikut aturan dan syarat yang ketat sebagaimana Hudud.

Justeru walaupun terdapat Fatwa-fatwa negeri mahupun pandangan ulamak yang menghadkan peranan hakim wanita kepada kesalahan selain Hudud&Qisas, ia tidak akan menjejaskan kuasa hakim wanita di dalam sistem kehakiman Syariah di negara kita memandangkan kesalahan jenayah yang dibicarakan di mahkamah syariah hanya melibatkan kesalahan ta'zir semata-mata. Hujah ini juga pernah diutarakan oleh pakar undang-undang

---

²⁸Seksyen 23 (1) Akta Kesalahan Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997

Perlembagaan, Prof Salleh bin Buang yang turut menyentuh mengenai kedudukan undang-undang jenayah Syariah di negara kita tidak lebih sekadar ta'zir dan tidak sesekali merupakan Hudud mahupun qisas²⁹.

KESIMPULAN PERBAHASAN

Berdasarkan peruntukan-peruntukan undang-undang, pandangan dari ulamak serta fatwa-fatwa negeri, dapat disimpulkan bahawa tiada halangan dari sudut undang-undang serta fiqh bagi seseorang wanita dilantik sebagai hakim. Ketiadaan pengiktirafan yang sewajarnya kepada hakim wanita di bawah sistem kehakiman Syarie bukanlah disebabkan oleh kelemahan sistem ataupun halangan hukum. Tidak ada nas atau dalil yang qati'e melarang pelantikan hakim dalam kalangan wanita dan pandangan yang menghalang pelantikan adalah berdasarkan kepada pentafsiran semata-mata. Akan tetapi ianya lebih kepada sikap dan pendekatan yang diambil oleh badan pentadbiran mahkamah Syariah yang tidak mengiktiraf hakim-hakim wanita untuk menjawat jawatan sebagai hakim.

Hal ini sememangnya cukup mendukacitakan kerana kaum wanita juga berkelayakan untuk dilantik sebagai hakim lebih-lebih lagi apabila kedudukan undang-undang Syariah di negara kita diambil kira. Sebagaimana yang dinyatakan di atas, majoriti negeri-negeri berpegang kepada pandangan bahawa kaum wanita boleh menjawat jawatan hakim kecuali bagi hal berkaitan Hudud & Qisas. Dan ini sudah tentu tidak relevan pada keadaan hari ini kerana berdasarkan kedudukan undang-undang Syariah sedia ada, bidang kuasa mahkamah Syariah di Malaysia tidak mencapai had minimum bagi pelaksanaan Hudud & Qisas.

---

²⁹<http://www.utusan.com.my/rencana/hakim-wanita-di-mahkamah-syariah-1.195374>

Dalam erti kata lain, sekalipun seorang wanita dilantik sebagai Ketua Hakim Syarie di Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur, pelantikan beliau masih berada di dalam batasan perundangan dan fatwa kerana Mahkamah Syariah di Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur tidak mempunyai bidang kuasa untuk membicarakan hal berkaitan Hudud & Qisas. Keterbatasan bidang kuasa ini sekaligus menjadikan had yang diletakkan kepada bidang kuasa hakim wanita sebagai tidak relevan dan tidak perlu diambil kira dalam proses lantikan.

Menurut Almarhum Dr Uthman El Muhammady, wanita dibenarkan untuk menjadi hakim berdasarkan dua faktor penting iaitu yang pertama, terdapat keperluan untuk kepakaran wanita di dalam bidang tersebut dan juga kepentingan untuk umat Islam dihakimi oleh hakim-hakim yang berkeelayakan termasuklah hakim wanita.³⁰ Pandangan ini sememangnya mempunyai asas yang kukuh kerana sekiranya pelantikan hakim hanya dibuat di kalangan kaum lelaki, maka umat Islam akan kehilangan sejumlah besar mereka yang berkeelayakan dari segi kecerdasan akal serta kearifan dalam hukum semata-mata kerana mereka berjantina wanita. Perkara ini sudah tentu akan merugikan umat Islam dan boleh membawa kepada permasalahan.

PENUTUP

Keupayaan kaum wanita untuk menjawat pelbagai jawatan penting serta kedudukan tinggi tidak seharusnya dipertikaikan lagi. Jawatan-jawatan penting seperti Menteri Undang-

---

³⁰Woman Judges in Islam and the Application in the Malaysian Shariah Court [2008] 3 ShLR 26

undang³¹, pengerusi Suruhanjaya Persaingan Malaysia³², Rektor di Universiti Awam³³, serta pelbagai lagi jawatan-jawatan penting yang diisi oleh kaum wanita adalah bukti bahawa kewibawaan dan keupayaan kaum wanita adalah setanding dengan kaum lelaki dan tidak sewajarnya dijadikan alasan untuk menolak pelantikan mereka ke mahkamah Syariah terutamanya Mahkamah Tinggi serta Mahkamah Rayuan Syariah.

Ketiadaan halangan dari sudut syarak dan juga perundangan sedia ada seharusnya dijadikan pemangkin yang mempercepatkan lagi proses pelantikan hakim-hakim wanita ke mahkamah-mahkamah Syarie di seluruh negara. Badan-badan pentadbiran Mahkamah-mahkamah Syariah di seluruh negara haruslah memainkan peranan aktif dengan mengenalpasti calon-calon hakim yang sesuai bagi dilantik mengisi jawatan-jawatan hakim. Penambahan bilangan hakim serta ‘talent pool’ yang semakin besar juga dapat memastikan bahawa kualiti hakim-hakim di negara kita boleh dipertingkatkan dari masa ke masa.

---

³¹Datuk Seri Azalina Othman adalah Menteri di Jabatan Perdana Menteri yang bertanggungjawab ke atas Bahagian Hal Ehwal Undang-Undang (BHEUU), Jabatan Perdana Menteri (JPM)

³²Tan Sri Siti Norma Yaakob menjawat jawatan ini bagi tempoh 2011 hingga 2017

³³Profesor Datuk Seri Dr Zaleha Kamarudin adalah Rektor bagi Univeristi Islam Antarabangsa Malaysia (UIAM)